

БӨЛІМ: ОҚУШЫ

Неге жастар кітап оқымайды және кітаптің маңызы

ЖАРИЯЛАНДЫ
16.04.2026СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/188195/**Сарыева Дильназ Дарханқызы**

Абай облысы, Семей қаласы 27 ЖОББМ

11 сынып оқушысы

Қазіргі заманда жастардың қолынан кітаптан гөрі телефонды жиі көреміз. Әлеуметтік желілер, қысқа видеолар мен ойындар жылдам әрі жеңіл ақпарат ұсынады. Бір ғана батырманы басу арқылы адам қалаған мәліметін бірнеше секунд ішінде ала алады. Мұндай мүмкіндіктер, бір жағынан, өмірді жеңілдеткенімен, екінші жағынан адамның ойлау жүйесіне әсер етуде. Ал кітап оқу уақыт пен шыдамдылықты талап етеді. Осы себепті «жастар кітап оқымайды» деген пікір қоғамда жиі айтылады. Алайда бұл мәселенің тек себептерін ғана емес, оның салдарын және кітаптың неге әлі де маңызды екенін түсіну аса маңызды.

Бүгінгі ақпараттық қоғамда адамның миы үнемі жылдам өзгеретін контентке бейімделіп бара жатыр. Қысқа видеолар мен әлеуметтік желілер адамның назарын бірнеше секундқа ғана ұстайды. Нәтижесінде жастардың зейіні тұрақсыз бола бастайды. Ұзақ мәтінді оқу немесе терең ойлану қиындай түседі. Бұл тек оқу дағдысына ғана емес, жалпы білім алу процесіне де кері әсер етеді. Ал кітап оқу — керісінше, зейінді ұзақ уақыт сақтауға үйрететін тиімді құрал. Кітап арқылы адам бір ойға шоғырланып, оны терең түсінуге дағдыланады.

Кітап оқудың ең маңызды артықшылықтарының бірі — ойлау қабілетін дамытуы. Кітап оқыған кезде адам тек ақпарат қабылдап қана қоймайды, сонымен қатар оны талдайды, салыстырады және өз көзқарасын қалыптастырады. Бұл — сыни ойлаудың негізі. Қазіргі қоғамда ақпарат көп, бірақ оның бәрі дұрыс немесе пайдалы емес. Сондықтан адамға ақпаратты сүзгіден өткізе білу қабілеті қажет. Ал бұл қабілет көбіне кітап оқу арқылы дамиды.

Сонымен қатар кітап адамның тілдік мәдениетін қалыптастырады. Көп кітап оқитын адамның сөздік қоры бай болады, сөйлеуі анық әрі әсерлі келеді. Мұндай адамдар өз

ойын нақты жеткізе алады және кез келген ортада еркін сөйлейді. Бұл қасиет әсіресе қазіргі таңда өте маңызды, себебі коммуникация — табыстың негізгі факторларының бірі. Кітап оқымайтын адам көбіне ойын жеткізуде қиналып, қарапайым сөздермен ғана шектелуі мүмкін.

Кітаптың тағы бір маңызды ерекшелігі — адамның қиялын дамытуы. Әрбір шығарма оқырманды жаңа әлемге жетелейді. Кейіпкерлердің бейнесін, оқиғалардың барысын адам өз қиялында елестетеді. Бұл шығармашылық ойлауды дамытады. Ал шығармашылық — тек өнерде ғана емес, кез келген салада қажет қасиет. Мысалы, жаңа идея ойлап табу, мәселені ерекше жолмен шешу — бәрі қиялдың дамуына байланысты.

Жастардың кітаптан алыстауының басты себептерінің бірі — цифрлық технологиялардың әсері. Смартфондар мен әлеуметтік желілер бос уақыттың көп бөлігін алып жатыр. Адам телефонға тәуелді болып, бос уақытын тиімді пайдаланбайды. Сонымен қатар қысқа контентке үйреніп қалған адамға кітап оқу қиын әрі қызықсыз болып көрінуі мүмкін. Бұл — қазіргі қоғамдағы өзекті мәселелердің бірі.

Тағы бір маңызды фактор — кітап оқудың кейде міндет ретінде қабылдануы. Мектеп бағдарламасындағы кейбір шығармалар оқушыларға ауыр немесе түсініксіз болуы мүмкін. Бұл олардың кітапқа деген қызығушылығын төмендетеді. Алайда әр адамның талғамы әртүрлі. Біреуге классикалық әдебиет ұнаса, енді біреуге заманауи шығармалар қызық болуы мүмкін. Сондықтан кітапты дұрыс таңдай білу өте маңызды.

Кітап оқу тек интеллектуалдық емес, психологиялық тұрғыдан да пайдалы. Ол күйзелісті азайтып, адамның эмоционалдық жағдайын жақсартады. Кітап оқығанда адам күнделікті мәселелерден алыстап, басқа әлемге еніп кетеді. Бұл оның демалуына және ішкі тепе-теңдігін сақтауға көмектеседі. Кейбір зерттеулерге сәйкес, кітап оқу күйзелісті айтарлықтай төмендетеді.

Сонымен қатар кітап оқу адамның ұзақ мерзімді дамуына әсер етеді. Өмір бойы кітап оқитын адамдар жаңа ақпаратты тез қабылдайды, ойлау қабілеті жоғары болады және түрлі жағдайларға бейімделе алады. Мұндай адамдар қоғамда белсенді, табысты және өзіне сенімді келеді.

Қазіргі таңда кітап оқу мәдениетін дамыту үшін түрлі жобалар жүзеге асырылуда. Кітап клубтары, әдеби кештер, онлайн платформалар жастарды кітапқа тартуға бағытталған. Сонымен қатар аудиокітаптар да кеңінен таралып келеді. Бұл формат уақыт тапшы адамдар үшін өте ыңғайлы.

Жастардың кітап оқуға деген қызығушылығын арттыру үшін отбасы мен мектептің рөлі ерекше. Ата-аналар балаларға үлгі болуы керек. Егер бала кішкентайынан кітап көріп өссе, ол да кітап оқуға бейім болады. Ал мұғалімдер кітапты қызықты түрде таныстыра білсе, оқушылардың қызығушылығы арта түседі.

Қорытындылай келе, кітап оқу — тек білім алу құралы ғана емес, тұлғалық дамудың негізі. Ол адамның ойлау қабілетін дамытып, тілін байытып, дүниетанымын кеңейтеді. Қазіргі технология дамыған заманда да кітаптың орны ерекше. Сондықтан жастар кітапты тек міндет ретінде емес, өзін дамытуға арналған құрал ретінде қабылдауы қажет. Кітап — адамға жол көрсететін сенімді серік.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.